

Hengellinen Kuukauslehti itsenäisessä Suomessa

Tällä palstalla seurataan vuoden 2017 ajan itsenäisen Suomen vaiheita Hengellisen Kuukauslehden sivuilla.

”Me taistelemme veisaten Siionia ja rukoillen” 1937–46

1930-luvulle tultaessa ilmapiiri Euroopassa alkoi kiristyä. Kun Liivinrannalla ja Narvan alueella toimineen Herättäjä-Yhdistyksen heimopapin työ kävi viranomaisvalvonnan tiukentuessa vaikeaksi, katseet kääntyivät aiempaa useammin toiseen heimokansaun, unkarilaisiin. Yhteydenpito Unkarin luterilaisten kanssa kävi niin vilkkaaksi, että välillä *Hengellinen Kuukauslehti* täyttyi lähes pelkästään Unkari-aiheisista kuulumisista, matkakertomuksista ja unkarilaispappien hartauskirjoituksista.

Kun Saksan aluevaatimukseen liittynyt Münchenin sopimus (1938) palautti osan Slovakiaa Unkarin yhteyteen, lehdessä riemuuttiin asiasta avoimesti. Erityisesti iloittiin siitä, että asiasta oli sovittu rauhanomaisesti, sillä uutta maailmansotaa oli ehditty pelätä tosissaan. Sotaa käytiinkin tuolloin Abessiniasa ja Espanjassa sekä Kiinan ja Japanin välillä. ”Se, mitä Münchenissä tapahtui, ei ole ihmistyötä. Jos se olisi ihmisistä riippunut, silloin me parhaillaan olisimme kauheamman maailman palon keskellä, kuin mitä tähän asti on koskaan ollut”, lehdessä pääteltiin.

Jo syksyllä 1939 tuollainen palo kuitenkin syttyi ja marraskuun lopussa levisi myös Suomeen. Kiivaastikin kantaa ottanut *Hengellinen Kuukauslehti* oli sotakuukausina poikkeuksellisen levollinen. Numerot olivat täynnä rohkaisevia hartauskirjoituksia, reippaita rintamakirjeitä ja unkarilaisten rukouksia Suomen puolesta. Tavoitteena on tyynnyttellä ja rohkaista lukijoita vakuuttaen, että kaikesta selvittäisiin Jumalan avulla. ”Me taistelemme veisaten Siionia ja rukoillen, ryssää kiroillen”, kirjoittivat Heränneiden ylioppilaskodin pojat rintamalta. ”Se on ensinnäkin Jumalan teko, että kansastamme tuli yhtäkkiä niin yksimielinen”, **Pekka Lappalainen** totesi artikkelissaan.

Maaliskuun 1940 ”pakkorauha” satutti kaikkia suomalaisia. ”Niin kuin isänmaamme on silvottu, niin tämän kesän herättäjäjuhlaakin oli typistetty”, lehdessä todettiin, kun Raudaskylän juhlat kestivät vain aattoillan ja yhden päivän. Rauhan tultua valiteltiin yksimielisyyden ja rukouselämän unohtuneen. Samalla kehoitettiin lukijoita kohtelemaan luovutetuilta alueilta evakuoituja kristillisellä rakkaudella, välttämään hamstrausta ja käyttämään voimansa jälleenrakennustyöhön.

Euroopassa sota jatkui, ja Neuvostoliitto miehitti Baltian maat. Herättäjä-Yhdistyksen heimopappi **Reino Ylönen** katosi hetkeksi, mutta vapautui Neuvostoliitosta puolen vuoden vankeuden jälkeen. ”Ainoa veljeskansa, jonka poluilla näemme Jumalan auringon säteitä, on Unkari”, kirjoitti päätoimittaja **Matti Pesonen** vuoden 1941 alussa.

Suomen kääntyminen Saksaa kohti on nähtävissä selkeästi myös *Hengellisessä Kuukauslehdessä*. Keväällä 1941 Pesonen julkaisi Hitlerin *Taisteluni*-teoksesta pitkän selostuksen — varsinainen kirjallisuuskritiikki tuo runsaasti sitaatteja sisältävä artikkeli ei ole, sillä ”ei ole minun asiani arvostella **Adolf Hitleriä**. Olen vain puhunut hänen kirjastaan pääasiallisesti sen omilla sanoilla.”

Heinäkuun numeroon ladottiin todennäköisesti uusi kansilehti sisällön jo valmistuttua, sillä kansisivuille ehti tieto juhannuksen alla alkaneesta jatkosodasta. Niin talvi- kuin jatkosota nähtiin lehdessä nimenomaan taisteluna Neuvostoliiton edustamaa bolshevismia ja jumalattomuutta vastaan. Termit ”pyhä sota” ja ”ristiretki” toistuivat jatkosodan alkukuukausien numeroissa, ja vaikka lisäsalmeille suunnitellut herättäjäjuhlatkin sodan alkamisen vuoksi peruttiin, ”Jumala rupesi puhumaan meille sodan kautta voimallisempaa kieltä, kuin mitä olisimme kuulleet herättäjäjuhlassa”.

Juuri tämän ajattelutavan tähden Saksaa pidettiin lehden palstoilla sankarimaana, joka pyyhki pois ”kansakuntien kauheimman kirouksen” eli bolsevismin. Sen sijaan syvä paheksunta suunnattiin Englannin kirkkoon ja Canterburyn arkkipiispaan, joka rukoili voittoa liittoutuneille eli myös ”Venäjän bolshevikkilaumoille” ja veljeili ”Moskovan antikristuksen” kanssa. Jopa paavi nähtiin parempana esimerkkinä hänen moitittuaan Neuvostoliiton ”jumalattomuusliikettä ja sen hirmuhallitusta”. Vielä Teheranin konferenssin 1944 suunnitelmista Euroopan jakamiseksi Pesonen totesi, että ”emmehän me täällä Suomessa Stalinilta, Churchilliltä ja Rooseveltilta sen parempaa osanneet odottaakaan”.

Mutta syksyllä 1941 lehdessä riemuittiin estoitta syntyvästä Suur-Suomesta. ”Lopputulos on selvä. En usko kenenkään meistä sitä epäilevän. Suur-Suomi syntyy, mutta se tapahtuu kärsimysten ja kyynelten kautta”, totesi **Aarne Roering** tervehdyksessään Heränneiden ylioppilaskodin pojille. ”Punaisen hämärän” peittäjä ja nyt Suomelle vapautettu Itä-Karjala nähtiin suorastaan ”pyhänä maana”.

Vähitellen suurin hurmos hiipui, vaikka Itä-Karjala pysyi Unkarin ohella lehden vakioaiheena. Aikoinaan vastustettu uskonnonvapauslakikin nähtiin nyt hyvänä asiana, sillä se antoi evankelis-luterilaiselle lähetystyölle yhtä suuren oikeutuksen kuin ortodoksisellekin. Pyhäkoulutyö, ensimmäinen vallankumouksen jälkeinen konfirmaatio ja muu kirkollisen työn edistyminen Itä-Karjalassa uutisoitiin näyttävästi.

Kun Suomen armeijan menestyksenkäs hyökkäysvaihe muuttui asemasodaksi, ristiretkiajatus sai antaa tilaa ihmisen raadollisuudelle. Lehti kertoi yllättävän avoimesti paitsi Jumalan suurista teoista rintamalla, myös löystyneestä moraalista tai kotihuoltien kuormittamien sotilaiden väsymyksestä ahtaissa korsuissa. Talvisodan tapaan pyrittiin silti lujittamaan suomalaisten yhtenäisyyttä mm. korostamalla sosiaalisten uudistusten merkitystä. Samalla tasaantuva sotatilanne antoi lehdessä taas enemmän tilaa hengellisille teksteille.

Asemasotakausi päättyi kesällä 1944 alkaneeseen Neuvostoliiton suurhyökkäykseen, joka lehdessä nähtiin Jumalan väliintulona, ennen kuin koko kansa hukkuisi jumalattomuuteen. Tämä lakihenkinen näkökulma säilyi pitkään: tiedot taisteluista, kaatuneista ja kotiseudun menetyksestä piti ottaa vastaan Jumalan puhutteluna, rangaistuksena kansan synneistä ja huonosta elämästä. ”Olemme hylänneet Herran. Kansamme, joka kutsuu itseään valituksi kansaksi, on hylännyt Herran”, kirjoitti **Lauri Helle** syksyllä 1944. ”Ei ole ihme, että Herra veti varjelevan kätensä pois ja antoi vihollisen hyökätä äkkiä suurin joukoin ja hirmuisin asein meidän kimppuumme.”

Kesäksi 1944 suunnitellut Suomenjoen herättäjäjuhlat siirtyivät vuodella eteenpäin, ja joulukuun mennessä ”ovat menneet kansalliset toiveemme, on mennyt Karjala ja muukin Suomi silvottu. Mennyttä on Suomen kansan eheys, mennyttä vapaus ja kodin turva.” Herran tuomio nähtiin kuitenkin oikeana ”kerskurikansaa” kohtaan, joka oli sotatoimien menestyessä ylpeillyt sillä, että Jumala oli heidän puolellaan.

”Ihmisarvioinnin mukaan tämä vuosi on meille vaikein lähitulevaisuuden vuosista”, kirjoitti **Jussi Kuoppala** vuoden 1946 alussa. Lehden palstoilla piirtyy kuva rauhanaikaan kivuliaasti opettelevasta yhteiskunnasta: avioeroja, abortteja, runsasta alkoholin käyttöä, tanssi-intoa ja yleistä suruttomuutta moitittiin lehdessä ankarasti ennustaen sekä Suomen että koko Euroopan perikatoa. Evakoiden asuttaminen ja maailmanlaajuiset sotasyllisyysoikeudenkäynnit muistuttivat, ettei lopullista rauhaa ollut vielä saavutettu. Kaikesta oli pula, jopa paperista, niin että *Hengellisen Kuukauslehdenkin* oli supistettava sivumääräänsä, ja rakas heimoasia katosi rautaesiripun taakse.

Kaisa Viitala

Lähteinä Hengellisen Kuukauslehden vuosikerrat 1937–46
www.h-y.fi/suomi100

KUVATEKSTI, HK 7_1940.jpg: Herättäjäjuhlat järjestettiin talvisodan jälkeisenä kesänä 1940 Raudaskylällä lyhennettyinä, vain aattoillan ja yhden juhlapäivän mittaisina.